

Taal actief 5 en de nieuwe kerndoelen Nederlands

Taal actief 5 sluit volledig aan bij de nieuwe kerndoelen Nederlands. Kinderen ontwikkelen zich tot taalcompetente burgers, waarbij communicatie centraal staat. De domeinen woordenschat, taal verkennen, schrijven, spreken, luisteren en tekstbegrip worden in samenhang aangeboden en versterken elkaar. Daarnaast is er aandacht voor burgerschap en digitale geletterdheid, en is er de mogelijkheid om thema's te koppelen aan andere vakgebieden. Vanaf 2027 komt Malmberg met een nieuw aanbod voor wereldoriëntatie, waarmee je de taalthema's in optimale samenhang kunt aanbieden met de nieuwe kerndoelen voor Mens & Maatschappij, Mens & Natuur en burgerschap. Deze kerndoelen zijn onlangs in concept opgeleverd door de SLO.

In dit document laten we zien hoe de nieuwe kerndoelen Nederlands vertaald zijn in de methode. Daarnaast worden er een aantal voorbeelden gegeven ter illustratie. Dit zijn slechts voorbeelden; de nieuwe kerndoelen zitten geheel verwerkt in alle lessen van de methode.

Taal actief 5 en de nieuwe kerndoelen Nederlands.....	1
Domein Overkoepelend	3
Kerndoel 1: De school stimuleert de taalcompetentie van leerlingen	3
Domein Communicatie.....	5
Kerndoel 2: De leerling begrijpt teksten.	5
Kerndoel 3: De leerling produceert teksten.	8
Kerndoel 4: De leerling voert gesprekken.	11
Kerndoel 5: De leerling ontwikkelt zich als bewuste taalgebruiker.....	13
Domein Taal	14
Kerndoel 6: De leerling toont inzicht in taal als systeem.	14
Kerndoel 7: De leerling verkent het gebruik van taal.....	16
Domein Literatuur	18
Kerndoel 8: De leerling doet ervaring op met literatuur.	18
Kerndoel 9: De leerling toont inzicht in literatuur.....	20

Domein Overkoepelend

Kerndoel 1: De school stimuleert de taalcompetentie van leerlingen

1A De school zorgt voor een rijke taal- en leesomgeving.

Het gaat hierbij om:

- aanbieden van taalactiviteiten in betekenisvolle contexten;
- aanbieden van een veelzijdig en actueel aanbod van jeugdliteratuur binnen een vaste leesroutine;
- aanbieden van kennis en vaardigheden uit het leergebied Nederlands in onderlinge samenhang;
- stimuleren van de leesmotivatie en de durf om te spreken en te schrijven;
- ruimte bieden aan verschillende talen en taalvariëteiten van leerlingen.

Zo stimuleren we dit in Taal actief 5

Kinderen goed leren communiceren, dat is het doel van *Taal actief*. Acht communicatiedoelen staan in acht jaarlijks terugkerende thema's centraal: elkaar leren kennen, je uitdrukken, je mening vormen, overtuigen, samen beslissen, informeren, uitleggen en verhalen bedenken. De thema's zijn herkenbaar voor de kinderen, alles draait om hun eigen taalgebruik. Om goed te kunnen communiceren hebben kinderen een sterke basis nodig. *Taal actief* besteedt ruim aandacht aan woordenschat, taal verkennen, tekstbegrip en spelling. De kinderen gebruiken de nieuw opgedane kennis direct door zelf te schrijven, te spreken en te luisteren. Ze begrijpen waarom ze taal leren en groeien zichtbaar in taal.

De rijke, authentieke teksten in de lessen *tekstbegrip* sluiten aan op de acht communicatiethema's van taal. De kinderen leren bij *taal* hoe zij zelf goed kunnen communiceren. Bij *tekstbegrip* lezen ze een grote variatie aan (literaire) teksten, ze kijken en luisteren ernaar en ontdekken hoe anderen communiceren. De lessen *spelling* ondersteunen de kinderen bij het verzorgen van hun taalgebruik. Op deze manier versterken taal, tekstbegrip en spelling elkaar, een bewezen effectieve verbinding.

Elk jaar zijn er voor alle kinderen meertaligheidslessen in thema 4 en 7. Voor de leerkracht is er het meertaligheidsdocument met uitleg en tips om thuishalen met de Nederlandse taal te verbinden.

1B De school stimuleert de taalontwikkeling van de leerling in alle leergebieden.**Het gaat hierbij om:**

- stimuleren van betekenisvolle activiteiten waarin school- en vaktaal en vakspecifieke taalvaardigheden verworven kunnen worden;
- stimuleren van het gebruiken van rijke teksten over inhoudelijke thema's in alle leergebieden;
- stimuleren van taalproductie en interactie in alle leergebieden;
- stimuleren van aandacht voor taalverzorging en taalgebruik in alle leergebieden;
- aanbieden van een schoolbrede set van aanpakken en flexibel inzetbare strategieën bij het ondersteunen van taalactiviteiten in de andere leergebieden.

Zo stimuleren we dit in *Taal actief 5*

In *Taal actief* staat in elk thema een communicatiedoel centraal. Dit biedt de mogelijkheid om uiteenlopende onderwerpen en situaties aan de thema's te verbinden. Het gaat dan om betekenisvolle contexten zoals kinderen die tegenkomen in hun dagelijks leven. De taalgasten hebben daarbij een belangrijke rol: vanuit hun deskundigheid geven zij handige tips, waardoor de kinderen nog beter leren communiceren. Bovendien maken de kinderen zo kennis met verschillende beroepen (denk aan boswachter, trainer, acteur, rechter) en ontdekken ze dat communiceren altijd en overal terugkomt. Samen met de rijke, authentieke teksten in de lessen tekstbegrip dragen de thema's zo bij aan een brede kennisopbouw.

Doordat de communicatiethema's van *Taal actief* universeel zijn, zijn ze eenvoudig te koppelen aan andere leergebieden en schoolbrede projecten. Bijvoorbeeld: in het kringgesprek vertellen de kinderen over wat hen bezighoudt (thema 'Ik ben' – je uitdrukken). Na het Jeugdjournaal wordt gepraat over het nieuws van de dag (thema 'Ik denk' – je mening vormen). Vertellen of schrijven over historische helden is een vorm van informeren (thema 'Ik weet' – informeren). Een proefje uitvoeren doe je met behulp van een instructie (thema 'Ik help' – uitleggen). Wanneer de kinderen samen een activiteit organiseren, overleggen ze met elkaar en nemen ze besluiten (thema 'Ik overleg' – samen beslissen). En als ze een nieuw kind of een gast in de klas ontvangen, leggen zij contact (thema 'Ik ontmoet' – elkaar leren kennen). Mogelijkheden te over.

Vanaf 2027 komt Malmberg met een nieuw aanbod voor wereldoriëntatie, waarmee je de taalthema's in optimale samenhang kunt aanbieden met de nieuwe kerndoelen voor Mens & Maatschappij, Mens & Natuur en burgerschap.

Domein Communicatie

Kerndoel 2: De leerling begrijpt teksten.

2A De leerling toont begrip van zakelijke en literaire teksten.

Het gaat hierbij om:

- aandachtig luisteren, kijken of aandachtig vloeiend lezen;
- inzetten en uitbreiden van woordenschat, kennis over taal en kennis van de wereld;
- inzetten en uitbreiden van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, literaire genres, verteltechnieken;
- beschrijven van perspectieven, communicatieve doelen, publiek, context;
- in eigen woorden weergeven van de hoofd- en bijzaken, de hoofdgedachte en betekenis van een tekst, passend bij het lees- of luisterdoel;
- flexibel toepassen van verschillende aanpakken en begripsverhogende strategieën.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Taal actief biedt per thema vier lessen *tekstbegrip*, gekoppeld aan de communicatiedoelen van taal. De kinderen leren, samen met de leerkracht, rijke teksten te lezen en tot (dieper) tekstbegrip te komen. Ze ontdekken dat goed tekstbegrip hen helpt bij elke volgende stap in hun ontwikkeling, op school en in de maatschappij, voor de rest van hun leven.

Er wordt niet alleen gelezen, maar ook geluisterd en gekeken met begrip. Denk aan voorlezen, het luisteren naar een lied of een podcast, het bekijken van infographics of het beeld bij een tekst.

Tegelijkertijd breiden de kinderen hun woordenschat uit en draagt de tekstkeuze bij aan hun algemene ontwikkeling.

Het leerstofaanbod zorgt ervoor dat kennis over bijvoorbeeld de vorm van teksten, perspectieven, hoofdgedachte en hoofd- en bijzaken verspreid over de leerjaren aan bod komen.

Bij *taal* is in de lessen communicatie expliciet aandacht voor de vorm en opbouw van teksten. Zo komen o.a. de tekstkenmerken van een anekdote, gedicht, overtuigende brief, conflictgesprek, beschouwing en debat aan bod. Bij het communicatiedoel 'ik verzin' (verhalen bedenken) breiden de kinderen elk jaar hun kennis van verhaaltechnieken uit bij het schrijven van verhalen in verschillende genres. Woordleer- en woordonthoudstrategieën zijn voorbeelden van strategieën die de kinderen kunnen helpen bij het beter begrijpen van een tekst. Bovendien biedt *taal* bij het onderdeel communicatie naast schrijven en spreken een aparte leerlijn luisteren.

Twee voorbeelden	
Groep 4, thema 5 – ik overleg Tekstbegrip	Groep 5, thema 4 – ik wil Communicatie
<i>Leesdoelen</i> 1. Ik kan het verhaal over oma en Jubelientje navertellen. 2. Ik kan bedenken wat oma wil en wat Jubelientje wil. 3. Ik kan uitleggen wat de schoenverkoper voelt. 4. Ik kan aanwijzen wat ik grappig vind in de tekst.	In het taalgroeiboek staan naast de schrijftaak de structuur- en tekstkenmerken van een overtuigende brief.

2B De leerling evalueert en reflecteert op zakelijke en literaire teksten.**Het gaat hierbij om:**

- benoemen van inhoudelijke relaties binnen en tussen verschillende teksten;
- benoemen van verschillen en overeenkomsten in feiten, meningen en perspectieven;
- benoemen van tegenstrijdige en overeenkomstige inhoud binnen en tussen teksten;
- evalueren van bruikbaarheid van teksten;
- reflecteren op de waarde, inhoud en vorm van teksten.

Zo doen we dit in Taal actief 5

In de lessen *tekstbegrip* staan zowel LOTS- als HOTS-opdrachten. In LOTS-opdrachten leren de kinderen hoe je letterlijke informatie uit een tekst kunt halen, een belangrijke vaardigheid. Bovendien kunnen ze een opstap zijn naar opdrachten die een beroep doen op hogere denkvaardigheden. Het begrijpen van teksten is immers een complexe denkvaardigheid die verder gaat dan letterlijk tekstbegrip. Om tot dieper tekstbegrip te komen, is het belangrijk dat kinderen (samen) nadenken over de teksten, waarbij ze (delen van) de tekst herhaald lezen. De teksten en de opdrachten uit *tekstbegrip* stimuleren daarom vooral de hogere denkvaardigheden (HOTS). Daarbij gaat het o.a. om het afleiden van informatie die niet letterlijk in de tekst staat, het leggen van verbanden, het verwoorden van de bedoeling van de schrijver, het evalueren, waarderen en het reflecteren.

HOTS-opdrachten zetten kinderen aan tot nadenken en dagen hen uit complexere, weloverwogen antwoorden te geven. Ook ontdekken zij dat dit soort opdrachten niet automatisch tot een goed/fout antwoord leiden, maar dat meerdere antwoorden mogelijk zijn, afhankelijk van de gegeven argumentatie.

Aan het eind van elke les reflecteren de kinderen op inhoud, vorm en op de verbinding met taal; aparte reflectievragen helpen daarbij.

Bij *taal* evalueren en reflecteren de kinderen op de waarde en inhoud van hun eigen teksten en op die van hun medeleerlingen. Tijdens de lessen communicatie leren ze bij de communicatiedelen 'je mening vormen' en 'overtuigen' het verschil tussen een mening en een feit. Ze leren dat mensen vanuit verschillende perspectieven een andere mening kunnen hebben en dat je dit moet respecteren.

Twee voorbeelden	
Groep 7, thema 5 – ik overleg Tekstbegrip	Groep 7, thema 6 – ik weet Communicatie
Een voorbeeld van een HOTS-opdracht met een LOTS-opstapje. <i>In 'Torenhoog en mijlen breed' zegt de hoofdpersoon niet alles wat hij denkt hardop.</i> a Geef voorbeelden van wat Edu denkt. Schrijf het kort in het schema op. Schrijf erachter waarom hij dit niet hardop zegt. b Schrijf op wat er aan het verhaal zou veranderen als Edu zijn gedachten wél hardop zou zeggen.	De kinderen reflecteren op hun eigen korte biografie en reflecteren vervolgens ook op een korte biografie van iemand anders. Dat doen ze altijd met behulp van de nakijkhulp in het taalgroeiboek.

2C De leerling verkent de betrouwbaarheid van verschillende bronnen.**Het gaat hierbij om:**

- oriënteren op kenmerken van aangereikte bronnen: maker, tekstsoort en verschijningsdatum;
- benoemen van inhouds- en vormelementen die misleidend zijn of vragen oproepen;
- vergelijkend beoordelen van bronnen op basis van hun betrouwbaarheid.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Bij *taal* komen de kinderen in aanraking met veel verschillende bronnen. De functie van de bronnen is verschillend: voorleesverhalen en woordenschatteksten, maar ook voorbeelden van uitgewerkte schrijf- en spreektaken: een overtuigende brief, een uitnodiging, een recept, een boekrecensie, een script, een tutorial, een virtuele rondleiding enzovoort. De typische kenmerken van dit soort bronnen staan erbij. Ook zoeken de kinderen zelf bronnen bij schrijf- en spreek- & luistertaken. De taalgasten vertellen hoe je betrouwbare bronnen vindt.

Bij tekstbegrip krijgen de kinderen uiteenlopende authentieke en rijke bronnen aangereikt, niet alleen verhalende teksten, maar ook verhalend-informatieve en informatieve teksten. Serieuze, verdrietige en grappige verhalen, gedichten over gevoelens en actuele thema's, informatieve teksten over natuur, kunst en bijzondere beroepen. De kinderen gaan met elkaar in gesprek over de inhoud en de vorm, geholpen door de opdrachten en de leerkracht. Ook kijken ze naar de betrouwbaarheid en oorsprong van de bronnen en vergelijken ze regelmatig twee of meer bronnen.

Twee voorbeelden	
Groep 6, thema 4 – ik wil Tekstbegrip	Groep 8, thema 6 – ik weet Communicatie
<i>Leesdoelen:</i> 1. Ik kan beschrijven welke kenmerken elk OERRR-abonnement heeft. 2. Ik kan uitleggen voor wie de tekst is geschreven. 3. Ik kan benoemen welke argumenten de schrijver gebruikt om een abonnement op OERRR te nemen. 4. Ik kan bedenken welke woorden passen om iemand te overtuigen een OERRR-abonnement te nemen.	Taalgast Lotte Stegeman vertelt in een filmpje hoe je betrouwbare informatie zoekt en filtert en controleert.

Kerdoel 3: De leerling produceert teksten.

3A De leerling spreekt en schrijft afgestemd op doel, publiek en context.

Het gaat hierbij om:

- hanteren van een passende aanpak;
- in eigen woorden verwerken van informatie uit verschillende bronnen tot een gestructureerde tekst met bronvermelding;
- inzetten en uitbreiden van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, verteltechnieken;
- schrijven op letter-, schrift- en tekstniveau met een leesbaar handschrift en typschrift, en verstaanbaar spreken;
- reviseren van de tekst met het oog op doelgerichte communicatie: taalgebruik en taalverzorging.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Bij elk thema van *Taal actief* oefenen de kinderen in het taalgroeiboek met het communicatiedoel m.b.v. een schrijf- en een spreek- & luistertaak. Daarbij is ruimte voor eigen invulling van de kinderen. De vorm en structuur ligt vast, maar ze mogen zelf het onderwerp van hun tekst kiezen. Zo ontstaan authentieke teksten die ze ook in hun eigen leven kunnen gebruiken en/of tegenkomen en voelt de taak ook echt eigen. Voorbeelden van leeftijdgenoten, hulpjes als de schrijfhulp, praathulp, nakijkhulp en luisterhulp én de tips van de taalgast helpen bij het uitvoeren van de taak.

Omdat de communicatiedoelen elk jaar terugkeren, kunnen de kinderen elk jaar een extra stapje zetten en worden zo steeds beter in het communicatiedoel.

Via het vijfphasenmodel (verkennen, voorbereiden, schrijven/spreken & luisteren, nakijken/napraten, verbeteren) werken de kinderen stapsgewijs toe naar het eindproduct. Ook verwerken de kinderen wat zij in het thema hebben geleerd bij woordenschat en taal verkennen in hun eindproduct. Tijdens de verbeterfase letten zij extra op de nieuwe spellingcategorie die zij bij spelling hebben geleerd.

Twee voorbeelden	
Groep 4, thema 4 – ik wil Communicatie	Groep 8, thema 4 – ik wil Communicatie
Het communicatiedoel van dit thema is overtuigen. In groep 4 beginnen ze met het schrijven van een kleine wensbrief. <i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je kunt schrijven wat je graag wilt.	Door de jaren heen worden kinderen stap voor stap beter in het communicatiedoel overtuigen. In groep 8 leren de kinderen hoe ze een debat moeten voeren. <i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je een debat voert. Je leert hoe je actief luistert.

3B De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.**Het gaat hierbij om:**

- verkennen van creatief taalgebruik van anderen in literaire en zakelijke teksten;
- verwoorden van eigen ideeën, gedachten, ervaringen, gevoelens en fantasieën;
- experimenteren met klanken, woorden, zinnen, literaire genres, taalregels, taalconventies en visuele vormen;
- waarderen van creatief taalgebruik.

Zo doen we dit in Taal actief 5

In *Taal actief* staat goed leren communiceren centraal. Jezelf presenteren, je uitdrukken, naar anderen luisteren en op hen reageren; wie goed kan communiceren staat met zelfvertrouwen in de wereld. De acht communicatiethema's en -doelen zijn erop gericht om met taal te laten zien wie je bent en contact te maken met anderen. Kinderen zijn elke les betekenisvol bezig met taal. Bij *tekstbegrip* onderzoeken ze hoe anderen hun taal gebruiken voor hun teksten. Bij *taal* en *spelling* bouwen de kinderen aan een rijke woordenschat, een gevarieerd zinsgebruik en een juiste spelling. Lessen over de kracht van beeldspraak en de durf om te spelen met taal vergroten de kennis én het plezier in communiceren. In schrijf- en spreek- & luistertaken verwoorden de kinderen hun eigen gedachten, gevoelens, ervaringen en fantasieën.

Zowel in de schrijf- en spreek- & luistertaken als in de lessen spelling, woordenschat en taal verkennen wordt aandacht besteed aan klanken, woorden en zinnen, taalregels en -conventies en visuele vormen.

Literaire genres komen aan bod bij *taal* in thema 8 'Ik verzin' (verhalen bedenken) en in alle thema's van de lessen tekstbegrip.

De kinderen reflecteren op hun eigen taal en geven feedback op de taal van anderen. In het taalgroeiboek worden de kinderen gestimuleerd hun resultaten te bewaren.

Twee voorbeelden	
Groep 6, thema 2 – ik ben Communicatie	Groep 7, thema 2 – ik ben Communicatie
<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je je gevoelens beschrijft in een gedicht.	<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je een gedicht beeldend voordraagt. Je luistert naar een gedicht en vertelt welk gevoel het bij je oproept.

3C De leerling schrijft om tot kennisopbouw of begrip te komen.**Het gaat hierbij om:**

- noteren van hoofd- en bijzaken, indrukken en vragen bij gelezen, bekeken of beluisterde inhoud;
- samenvatten van gelezen inhoud;
- verwoorden, onderbouwen en ordenen van gedachten, verworven inzichten en kennis in een tekst of schema;
- inzetten en uitbreiden van school- en vaktaal;
- schrijven op letter-, schrift- en tekstniveau met een leesbaar handschrift en typschrift.

Zo doen we dit in Taal actief 5

In de lessen *tekstbegrip* lezen, bekijken en beluisteren de kinderen uiteenlopende teksten. De vier opdrachten bij elke tekst helpen de kinderen een tekst te doorgronden. Ook leren de kinderen hoe zij aantekeningen maken bij een leestekst, video of luisterfragment. De kinderen leren daarnaast op verschillende manieren samenvatten, zowel in eigen woorden als met verschillende structuurschema's. Zij worden daarbij actief gestimuleerd school- en vaktaalwoorden te gebruiken. Deze woorden met hun betekenis staan achter in elk leeswerkboek.

In de communicatielessen bij *taal* werken de kinderen elk thema aan een schrijf- en een spreek- & luistertaak. In de aanloop daarnaar zoeken de kinderen in bronnen naar informatie die daarbij past. Zij maken aantekeningen, vatten samen en gebruiken de resultaten vervolgens in hun eigen taak. De woordenschatwoorden bij *taal* bestaan uit een combinatie van schooltaalwoorden (algemene schooltaalwoorden en algemene vaktaalwoorden) en boekentaalwoorden. De kinderen worden gestimuleerd om de nieuw geleerde school- en boekentaalwoorden bij woordenschat te gebruiken in hun schrijf- en spreek- & luistertaak.

De leerkracht bepaalt of de kinderen hun schrijftaak typen of schrijven. Zo oefenen de kinderen ook met hun handschrift en met het typschrift. Het resultaat kunnen ze in hun taalgroeiboek plakken.

Twee voorbeelden	
Groep 5, thema 8 – ik verzin Tekstbegrip	Groep 7, thema 6 – ik weet Communicatie
<i>Leesdoel 1</i> Ik kan het verhaal samenvatten in een begin, midden en eind. <i>Opdracht 1</i> Het verhaal heeft een begin, een midden en een eind. Schrijf op wat er in elk deel gebeurt.	<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je informatie over een persoon verzamelt en in een korte biografie verwerkt.

Kerdoel 4: De leerling voert gesprekken.

4A De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner(s) en context.

Het gaat hierbij om:

- inzetten en uitbreiden van vaardigheden om gesprekken constructief te laten verlopen: luisteren, herkennen van signalen en passend reageren op de gesprekspartner(s);
- actief deelnemen aan gesprekken;
- afstemmen van taalgebruik, stemgebruik en non-verbale communicatie op communicatief doel en context;
- verwerven en inzetten van informatie afgestemd op kennis, achtergrond, standpunt en perspectief van de gesprekspartner(s);
- toepassen van gespreks- en taalconventies, passend bij de gespreksvorm.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Bij *taal* zijn de kinderen in de lessen communicatie elk thema met zowel een schrijf- als spreek- & luistertaak bezig, gericht op een specifiek communicatiedoel. Elk leerjaar wordt de spreek- & luistertaak een stapje moeilijker met meer criteria waaraan de taak moet voldoen: meer bronnen gebruiken, afstemmen op je publiek, letten op non-verbale communicatie en stemgebruik, vragen van het publiek beantwoorden enzovoort. Zo beginnen de kinderen in groep 4 bij het thema 'Ik help' (uitleggen) met het overdragen van een kleine taak, leggen ze in groep 5 een recept uit, in groep 6 een moeilijk concept of begrip, geven ze in groep 7 een tutorial en in groep 8 een virtuele rondleiding. Wanneer de spreek- & luistertaak interactief is en de kinderen op elkaar moeten reageren, is er extra aandacht voor het luisterdoel.

Bij *tekstbegrip* werken de kinderen samen aan de opdrachten en praten ze klassikaal over de antwoorden. Wat zij bij taal bijvoorbeeld hebben geleerd over samenwerkend leren kunnen zij ook toepassen tijdens deze lessen.

Twee voorbeelden	
Groep 5, thema 5 – ik overleg Communicatie	Groep 6, thema 7 – ik help Communicatie
<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je overlegt over een probleem. Je leert hoe je samen een oplossing bedenkt.	<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je iets goed kunt uitleggen. Je luistert en probeert direct uit of je de uitleg begrijpt.

4B De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van kennis, ideeën en standpunten met onderbouwing;
- vragen om toelichting, verklaring of bevestiging;
- luisteren naar, doorvragen op en ter discussie stellen van de ideeën en perspectieven van gesprekspartners;
- accepteren of verwerpen van andermans ideeën met argumenten;
- samenvatten van inzichten, verwoorden van oplossingen of trekken van conclusies.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Tijdens de lessen *tekstbegrip* denken en praten de kinderen over authentieke en rijke teksten. Opdrachten, zowel gebaseerd op lagere als op hogere denkvaardigheden, helpen daarbij. Ze dagen de kinderen uit om weloverwogen antwoorden te geven en stimuleren te luisteren naar de aanpak en antwoorden van anderen. Ook de leerkracht speelt een belangrijke rol, niet alleen als gespreksleider, maar ook door te modelen. Door te modelen doet de leerkracht hardop denkend voor hoe hij een tekst probeert te doorgronden en een opdracht aanpakt.

Ook bij *taal* is er structureel aandacht voor spreken met en luisteren naar elkaar. Zowel de leerlijn communicatie/spreken & luisteren (les 15) als de leerlijn samenwerkend leren, inclusief coöperatieve werkvormen, sluiten hierop aan.

Vanaf groep 4 leren de kinderen bijv. al hun mening te vormen (thema je mening vormen), na te denken over hun argumenten en anderen met die argumenten te overtuigen (thema overtuigen). In groep 4 aan de hand van een 1-minuut-praatje, in groep 8 in een debat. Luisteren naar elkaar is daarbij minstens zo belangrijk. Ook hierover krijgen de kinderen in instapkaartjes uitleg, oefenen ze ermee en geven ze elkaar tips en tips.

Twee voorbeelden	
Groep 8, thema 4 – ik wil Communicatie	Groep 7, thema 7 – ik help Samenwerkend leren
<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je een debat voert. Je leert hoe je actief luistert.	<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je kunt controleren of je de ander goed begrepen hebt.

Kerdoel 5: De leerling ontwikkelt zich als bewuste taalgebruiker.**5A De leerling reflecteert op het proces en evalueert het product van een taalactiviteit.****Het gaat hierbij om:**

- ontvangen en geven van feedback;
- verwoorden van het proces: de gemaakte keuzes in aanpak en strategieën tijdens en na de uitvoering van een taalactiviteit;
- beoordelen van het product van de taalactiviteit aan de hand van aangereikte criteria;
- formuleren van leerdoelen voor proces en product bij toekomstige taalactiviteiten.

Zo doen we dit in Taal actief 5

De kinderen reflecteren met *Taal actief* op hun eigen groei in taal. Verschillende meetinstrumenten maken de groei van het kind zichtbaar. Zo heeft elk kind een eigen taalgroeiboek, het boek van het kind waarin het werkt aan de communicatiedoelen, schrijven, spreken & luisteren en waarin het zijn eigen taalgroei vastlegt.

Ook in het leerwerkboek reflecteren de kinderen na elke les woordenschat en taal verkennen op hun taalgroei m.b.v. het uitstapkaartje. De kinderen beoordelen hun eigen en elkaars schrijf- en spreekproducten, aan de hand van vooraf vastgelegde beoordelingscriteria en geven elkaar tips en tops. Ook voor de leerkracht zijn beoordelingscriteria vastgelegd in handige observatieformulieren per schrijf- en spreektaak. Daarnaast is er per jaargroep een beoordelingslijst waarmee de leerkracht 2x per jaar een taalgroeigesprek met de kinderen kan voeren.

De leerlijn leerstrategieën helpt de kinderen inzicht te krijgen in hun eigen leerproces, de leerlijn samenwerkend leren laat de kinderen nadenken hoe zij samen tot goede leerresultaten kunnen komen.

Twee voorbeelden	
Groep 7, thema 5 – ik overleg Samenwerkend leren	Groep 8, thema 5 – ik overleg Communicatie
<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je de ander weer goed laat meedoen aan de opdracht.	Spreek- en luistertaak: het voeren van een conflictgesprek. De kinderen reflecteren op deze taak aan de hand van de luisterhulp.

Domein Taal

Kerdoel 6: De leerling toont inzicht in taal als systeem.

6A De leerling beschouwt de relatie tussen vorm en betekenis van taal.

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe letterklanken, klemtoon, intonatie en ritme samenhangen met de betekenis van taal;
- inzicht tonen in de opbouw van basale woorden om de betekenis af te leiden;
- verkennen hoe woordvolgorde en zinsdelen de betekenis van een zin bepalen;
- verkennen hoe woordgebruik, stijlmiddelen en opbouw van teksten de betekenis beïnvloeden;
- functioneel gebruiken van taalkundige begrippen en taalbeschouwingsstrategieën bij het denken en praten over spelling en grammatica.

Zo doen we dit in *Taal actief 5*

Om goed te communiceren heb je een sterke basis nodig: een rijke woordenschat, een gevarieerd taalgebruik en kennis van spelling. Maar dat niet alleen. Ook zicht op de kracht van beeldspraak en de durf om te spelen met taal vergroten de kennis en het plezier in communiceren. In *Taal actief* komen deze basiselementen voor goede communicatie terug in de onderdelen taal, spelling en tekstbegrip.

Nieuwe woorden, spreekwoorden en uitdrukkingen actief gebruiken in jouw taal, woordleer- en woordonthoudstrategieën inzetten waar nodig, zelf zinnen bouwen met zelf gekozen woorden, woordsoorten en zinsdelen, spelen met stijlfiguren, zinnen samenvoegen tot een eigen tekst, daarover gaat het bij *taal*.

Bij *tekstbegrip* duiken de kinderen niet alleen in tekst voor beter begrip, maar onderzoeken zij ook hoe anderen hun taal gebruiken.

Twee voorbeelden	
Groep 4, thema 5 – ik overleg Taal verkennen	Groep 6, thema 6 – ik weet Taal verkennen
<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je een korte zin langer maakt met iets of iemand. <i>Dit kun je ermee</i> Je kunt korte zinnen langer maken. In een lange zin vertel je meer.	<i>Dit ga je leren</i> Je leert over nuances in woorden. <i>Dit kun je ermee</i> Door het juiste woord te kiezen, kun je heel precies vertellen wat je bedoelt

6B De leerling toont inzicht in regels en procedures voor spelling, formulering en interpunctie.

Het gaat hierbij om:

- correct formuleren op woord-, zins- en tekstniveau;
- verbinden van vorm en betekenis om de correcte spelling te achterhalen;
- ontwikkelen van spellingbewustzijn en spellinggeweten;
- reflecteren op gemaakte keuzes in woorden en zinnen;
- inzetten van hulpmiddelen en bronnen om regels en procedures correct toe te passen en teksten te redigeren.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Om goed te communiceren heb je ook kennis van spelling, formulering en interpunctie nodig. In *Taal actief* komen deze onderdelen voor bij *taal* (denk aan leestekens, hoofdletters en overige formuleerkwesties) en *spelling*.

De spellingdidactiek van *Taal actief* is gebaseerd op analyse van het hele woord op basis van de klank, elke dag een geschreven dictee en continue herhaling. De leerkracht speelt een belangrijke rol door via directie instructie nieuwe spellingcategorieën eerst voor te doen en daarna samen te doen. Spellingbewustzijn en spellinggeweten worden extra gestimuleerd door de kinderen erop te wijzen hun schrijf- en spreektaak nog eens te laten controleren op spellingcategorieën die zij net hebben aangeleerd. Hetzelfde geldt voor leestekens en andere formuleerkwesties. Ook geven de kinderen feedback op elkaars werk, waarbij zij zowel kijken naar de inhoud als naar de vorm.

Twee voorbeelden	
Groep 6, thema 1 – ik ontmoet Taal verkennen en communicatie	Groep 8 Spelling
Bij taal verkennen leren de kinderen de regels van leestekens. In hun schrijftaak leren ze dat ze deze leestekens kunnen gebruiken in hun eigen tekst. <i>Taalgroeiboek</i> Welk leesteken kun jij gebruiken in je brief? Maak een zin waarin je dit leesteken gebruikt.	In het opzoekboekje staat in groep 8 op pagina 13 de werkwoordhulp. Dit schema voor de werkwoordspelling is een handig hulpmiddel voor de kinderen dat ze tijdens alle lessen op school kunnen raadplegen.

Kerdoel 7: De leerling verkent het gebruik van taal.

7A De leerling verkent hoe je met taal uiting geeft aan identiteit.

Het gaat hierbij om:

- verkennen van het eigen talige repertoire in relatie tot hoe je wilt overkomen en tot welke groepen je wilt behoren: talen en taalvariëteiten, gebaren, lichaamstaal;
- verkennen van het eigen talige repertoire in relatie tot publiek, doel en context;
- reflecteren op hoe je overkomt op anderen op basis van keuzes in het eigen talige repertoire;
- waarderen van het eigen talige repertoire.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Tijdens de woordenschatlessen bouwen de kinderen aan een rijke woordenschat en ontdekken ze hoe en wanneer je welke taal gebruikt in welke situatie.

In de schrijftaak en spreek- & luistertaak in het taalgroeiboek worden de kinderen uitgenodigd de nieuwe woorden te gebruiken die zij tijdens de woordenschatlessen hebben geleerd. Zo denken zij bewust na welke woorden passen bij hun schrijf- en spreekopdracht, rekening houdend met doel, context en publiek.

Aan het eind van elke les en tijdens de laatste les van elk thema reflecteren de kinderen op hun groei in taal. Ook geven de kinderen elkaar onderling tips en tops waarmee zij waardering uitspreken voor de taal van de ander.

Verder zijn er aparte lessen taal verkennen over bijv. non-verbale communicatie, over beleefde en onbeleefde en over formele en informele taal, over vaktaal en over streektalen. Ook hier worden de kinderen weer uitgenodigd nieuw opgedane kennis te gebruiken in hun eigen taal.

Twee voorbeelden	
Groep 5, thema 5 – ik overleg Taal verkennen	Groep 5, thema 7 – ik help Taal verkennen
<i>Dit ga je leren</i> Je leert het verschil tussen formele en informele taal. <i>Dit kun je ermee</i> Je kunt steeds vaker de goede keuze maken tussen formele en informele taal. Als je formele taal gebruikt, toon je respect voor de ander.	<i>Dit ga je leren</i> Je leert dat je taal aanpast aan de situatie. <i>Dit moet je weten</i> Sommige mensen spreken meer dan één taal. Zij kiezen zelf wanneer ze welke taal gebruiken. Zij gebruiken verschillende talen: op school, thuis, bij familie, met vrienden, op vakantie.

7B De leerling verkent taalvariatie en taalverandering in het Nederlandse taalgebied.

Het gaat hierbij om:

- verkennen van verschillende taalvariëteiten van het Nederlands: school- en vaktaal, groeps- en streektaalen;
- vergelijken van de contexten waarin verschillende talen en taalvariëteiten worden gebruikt;
- benoemen van overeenkomsten en verschillen tussen het Nederlands en andere talen en taalvariëteiten op klank-, woord- en zinsniveau;
- verkennen van overtuigingen over verschillende talen en taalvariëteiten;
- verkennen van veranderingen in taalgebruik onder invloed van tijd, media en maatschappelijke ontwikkelingen.

Zo doen we dit in Taal actief 5

De woorden voor de woordenschatlessen van *Taal actief taal* bestaan uit een mix van boekentaalwoorden en schooltaalwoorden (algemene schooltaalwoorden en algemene vaktaalwoorden). Woorden die de kinderen tegenkomen op school, in hun dagelijks leven en in boeken en gedichten. De kinderen bouwen zo aan een rijke woordenschat en ontdekken hoe en wanneer je welke taal gebruikt in welke situatie.

Bij *taal* zijn er bovendien aparte lessen over onderwerpen als het gebruik van emoji, symbolen, jargon en taal op sociale media. Tijdens de meertaligheidslessen in thema 4 en 7 is er aandacht voor taalverandering, voor verschillende streektaalen en wordt het Nederlands vergeleken met andere talen. De kinderen ontdekken bijv. dat woorden op elkaar kunnen lijken in verschillende talen, dat Nederlandse woorden in andere talen voorkomen en dat het Nederlands woorden leent van andere talen. De leeslessen van *tekstbegrip* sluiten hierop aan door bijvoorbeeld liedteksten van dialectbands als Skik (Drents) en Rowwen Hèze (Limburgs) aan te bieden.

Voor de leerkracht is er het meertaligheidsdocument waarin grammaticale verschillen en overeenkomsten tussen het Nederlands en andere talen worden uitgelegd. Zo kan de leerkracht kinderen voor wie het Nederlands niet de thuistaal is beter ondersteunen. De leerkracht kan m.b.v. dit document deze kinderen ook in de klas laten vertellen over hun taal in vergelijking met het Nederlands. Wat is hetzelfde en wat is verschillend?

Twee voorbeelden	
Groep 5, thema 4 – ik wil Taal verkennen	Groep 7, thema 4 – ik wil Taal verkennen
<i>Dit ga je leren</i> Je leert dat woorden in talen op elkaar kunnen lijken. <i>Dit moet je weten</i> Soms lijken woorden uit verschillende talen op elkaar. De klank van de woorden kan op elkaar lijken. Ook de spelling van de woorden kan op elkaar lijken. <i>Dit kun je ermee</i> Je begrijpt soms al de betekenis van woorden uit een andere taal.	Taalonderzoekje bij het lesdoel: het kind leert dat taal steeds verandert. <i>Lees de tekst op het digibord voor. Vertel daarna: Dit stukje komt uit een kinderboek. Laat de kinderen eerst reageren. Waarschijnlijk merken ze op dat het een oud boek is. Vraag waarom ze dat denken. Aan welke woorden kun je dat goed zien? Wijs de kinderen eventueel op oude woorden en aanspreekvormen in het fragment.</i>

Domein Literatuur

Kerdoel 8: De leerling doet ervaring op met literatuur.

8A De leerling ontwikkelt een eigen leesvoorkeur.

Het gaat hierbij om:

- lezen en beluisteren van boeken en teksten, van verschillende schrijvers en literaire genres;
- geven van een waardeoordeel over gelezen of beluisterde boeken en teksten op basis van literaire genres, eigen interesse en beleavingswereld;
- aangaan van nieuwe leesuitdagingen op basis van eerdere lees-, luister- en kijkervaringen;
- verwoorden van persoonlijke voorkeur op basis van reflectie op ervaringen met literatuur.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Per jaargroep biedt *tekstbegrip* acht communicatiethema's met per thema vier leeslessen: dat biedt ruimte voor een zeer rijk aanbod aan tekstsoorten (verhalende, informatieve, instructieve en betogende teksten) en tekstgenres (verhaal, gedicht, lied, infographic, interview, oproep, recensie, recept, advertentie etc.). De kinderen krijgen zo een goed beeld van wat (jeugd)literatuur te bieden heeft.

Tekstbegrip daagt de kinderen uit. De teksten zijn rijk en misschien niet altijd meteen te begrijpen. Door er samen over te praten en kennis, gedachten en inzichten te delen ontdekken de kinderen dat ze veel meer van een tekst begrijpen dan ze misschien vooraf dachten.

Dat geeft vertrouwen: ik kan dit!

Reflectievragen helpen de kinderen hun leesvoorkeur te benoemen en verder te ontwikkelen. *Houd je wel of niet van fantasieverhalen? Zou je het boek helemaal willen lezen? Waarom wel of niet? Zou je vaker naar podcasts willen luisteren? Is lezen fijner of juist kijken of luisteren?*

Bij *taal* komt tijdens de communicatielessen van thema 8 'Ik verzin' (verhalen vertellen) een heel scala aan literaire genres aan bod. Kinderboekenschrijvers begeleiden in hun rol als taalgast de kinderen bij hun schrijftaak en delen voorbeelden uit eigen werk. Kinderen worden daardoor ook gestimuleerd meer van deze taalgasten te gaan lezen.

Twee voorbeelden	
Groep 5, thema 4 – ik wil Tekstbegrip	Groep 7, thema 3 – ik denk Communicatie
Reflectievraag bij een fragment uit <i>Het kattenmannetje en andere sprookjes</i> van Janneke Schotveld: <i>Zou je meer van dit soort sprookjes willen lezen? Waarom wel of niet?</i>	<i>Dit ga je leren</i> Je leert hoe je een boekrecensie schrijft. <i>Dit moet je weten</i> Eerst noem je de schrijver en de titel van het boek. Dan vertel je kort waar het boek over gaat. Geef je mening: - Vertel eerst de plus- en minpunten. - Geef daarna je eindoordeel. Sluit af met een aanbeveling: aan wie raad je dit boek aan?

8B De leerling verkent de waarde van literatuur.**Het gaat hierbij om:**

- verwoorden van persoonlijke leeservaring en -beleving na het lezen van literatuur;
- verwoorden van opgedane inzichten en kennis over zichzelf op basis van literatuur;
- verwoorden van opgedane inzichten en kennis over anderen op basis van literatuur;
- verwoorden van opgedane inzichten en kennis over de wereld en culturen op basis van literatuur.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Bij *tekstbegrip* zoeken, denken, en praten de kinderen samen met de leerkracht en onderling over de teksten. Zij delen zo eigen en nieuwe kennis, ervaringen, gedachten, meningen en inzichten. Er is geen sprake van goed of fout, wel van onderbouwen wat je denkt, o.a. met bewijzen uit de tekst. Ook profiteren de kinderen van de modeling van de leerkracht. De leerlingen kijken mee met wat er gebeurt in het hoofd van de leerkracht tijdens het lezen of het nadenken over een opdracht. Zo leren de kinderen hoe ze denkstappen moeten zetten om teksten beter te begrijpen.

Elke les begint met het verkennen van de nieuwe bron en het uitwisselen van voorkennis. Na het (voor)lezen, bekijken of beluisteren van de nieuwe tekst is er altijd ruimte voor een eerste reactie. Elke les wordt afgesloten met reflectievragen op de verbindingen met taal en met leesmotivatie en leesbeleving. Denk bijvoorbeeld aan vragen als: *Welke gevoelens roept dit verhaal bij jou op? Met wie zou jij uit het verhaal vrienden willen worden? Ken jij iemand die lijstjes maakt? Denk je dat de koningin de brief van Jubelientje zelf heeft gelezen? Hoe zou jij reageren als je de vader of moeder van Moza was? Zou dezelfde discussie ontstaan als het niet om een wolf, maar om een hert ging? Begrijp jij waarom Pontus steelt? Wat zou er gebeuren als je op alles 'ja' zegt of op alles 'nee'?*

Door steeds andere schrijvers en ook steeds andere tekstsoorten en tekstvormen te kiezen, draagt tekstbegrip ook bij aan de culturele ontwikkeling van de kinderen en aan de ontwikkeling van een eigen leesvoorkeur.

Twee voorbeelden	
Groep 6, thema 2 – ik ben Tekstbegrip	Groep 8 Tekstbegrip – verder met teksten
Reflecteer op de verbinding met taal: <i>Als jij de gedichten zou moeten voordragen, hoe zou je dat doen?</i> Reflecteer op leesmotivatie en leesbeleving: <i>Wat zou jij de schrijver van deze gedichten willen vragen?</i>	De kinderen maken kennis met de wereld en verschillende culturen door de tekstkeuze van tekstbegrip, bijvoorbeeld: Johan Ferrier – <i>Het grote Anansiboek</i> Rodaan al Galidi – <i>Arabische sprookjes</i>

Kerdoel 9: De leerling toont inzicht in literatuur.

9A De leerling toont inzicht in verhalende teksten.

Het gaat hierbij om:

- beschrijven welk probleem of welke wens van een hoofdpersoon de motor van het verhaal is en hoe het verhaal zich ontwikkelt;
- beschrijven van verschillende hoofd- en bijfiguren, helpers en tegenspelers en hun karaktereigenschappen;
- benoemen van verteltechnieken die een schrijver gebruikt om spanning op te bouwen;
- beschrijven waar, wanneer en onder welke omstandigheden een verhaal zich afspeelt.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Bij taal leren de kinderen tijdens de lessen communicatie in thema 8 (verhalen schrijven) hoe ze zelf verhalen kunnen schrijven met aandacht voor de opbouw, karakters en perspectief. Kinderboekenschrijvers helpen de kinderen in hun rol als taalgast met voorbeelden uit eigen werk en met tips bij hun schrijftaak. Dit geeft de kinderen inzicht in verschillende verteltechnieken en helpt hen ook deze in andere teksten te herkennen.

LOTS-opdrachten en vooral HOTS-opdrachten bij *tekstbegrip* helpen de kinderen teksten te begrijpen en te waarderen. Zij duiken in een tekst en benoemen karaktereigenschappen van personages, zoeken het probleem (en de oplossing), beschrijven oorzaken en gevolgen, denken na over verhalende elementen zoals tijd, plaats, ruimte, perspectief en keerpunt. Zij onderzoeken de schrijfstijl van de schrijver, lezen tussen de regels en ontdekken dat verhalende teksten vaak meerdere lagen bevatten.

Twee voorbeelden	
Groep 6, thema 8 – ik verzin Communicatie	Groep 4, thema 5 – ik overleg Tekstbegrip
<i>De taalgast:</i> Lisa Boersen <i>Dit doe ik:</i> Ik ben kinderboekenschrijver. Je komt in mijn boeken de gekste dingen tegen. Zoals een pratende hond en een aap op een schommel. <i>Het leukste van mijn werk:</i> Ik bedenken zelf waar mijn verhaal zich afspeelt en wat daar gebeurt. Ik kan het zo gek maken als ik zelf wil!	<i>Leesdoel:</i> Ik kan drie belangrijke momenten in het verhaal kiezen. <i>Opdracht:</i> In het verhaal staan drie belangrijke momenten. Maak een strip van het verhaal. Teken de drie belangrijke momenten. <i>Bij het fragment:</i> In de regen, uit: Jan Paul Schutten en Tim Hogenbosch, <i>Tim de kleine boswachter</i>

9B De leerling toont inzicht in genrekenmerken van literatuur.**Het gaat hierbij om:**

- onderscheiden van poëzie-, proza- en dramateksten op basis van eenvoudige genrekenmerken;
- benoemen van kenmerkend taalgebruik in literaire genres: figuurlijk taalgebruik, rijm en ritme;
- benoemen van kenmerkende visuele elementen in literaire genres: illustraties, vormgeving.

Zo doen we dit in Taal actief 5

Elk thema bij *taal* begint met een voorleesverhaal, geschreven door een jeugdboekenauteur. Alle woordenschatteksten zijn geschreven door wisselende auteurs, de communicatiethema's bieden ruimte voor een grote tekstvariatie en uiteenlopende onderwerpen. In thema 8 (verhalen bedenken) ontdekken de kinderen genres zoals sprookjes, avonturenverhalen, fantasieverhalen, persoonlijke verhalen en toneelteksten. Maar ook in de andere thema's werken de kinderen met literaire genres, zoals gedichten en liedteksten, of schrijven ze een recensie over het werk van een ander. Verder oefenen ze, met hulp van literaire taalgasten, zelf met de genres bij de schrijftaak. Lessen taal verkennen over woordgebruik, figuurlijke taal, diverse vormen van beeldspraak, rijm, ritme etc. laten de kinderen de rijkheid van taal ontdekken en toepassen in hun eigen taal.

Bij *tekstbegrip* lezen de kinderen voorbeelden van anderen, niet alleen bij thema 8, maar bij alle communicatiethema's. Verhalen, gedichten en toneelteksten passen immers bij elk communicatiethema en bij elk communicatiedoel. Elke les praat de leerkracht met de leerlingen over het tekstgenre van die les. Ook opdrachten over genrekenmerken helpen de kinderen bepalende elementen te herkennen.

Twee voorbeelden	
Groep 7, thema 2 – ik ben Tekstbegrip les 2	Groep 7, thema 2 – ik ben Tekstbegrip les 4
Leesdoel: Ik kan het rijmschema van een gedicht opschrijven. Opdracht: a. Het gedicht 'Na schooltijd' heeft eindrijm. Markeer in het gedicht waar je eindrijm hoort. Schrijf bij het gedicht het rijmschema in de kantlijn. Bij het fragment: <i>Heel de wereld wordt wakker</i>, samengesteld door Jaap Robben.	Leesdoel: Ik kan aangeven waaraan ik de verschillende tekstgenres herken. Opdracht: De tekst bestaat uit verschillende tekstgenres. Zet een streep waar een nieuw tekstgenre begint. Zet daarna de verschillende tekstgenres in het schema. Schrijf erachter waaraan je het tekstgenre herkent. Bij het fragment: <i>Ze gaan er met je neus vandoor</i>, van Ted van Lieshout.